

سخن سردبیر

سال اول، شماره‌ی دوم، زمستان ۱۳۹۱

زنام خدا سازد آن را کلید

خرد هر کجا کنی آرد پید

فرستی دوباره دست داد تا به مناسبت انتشار شماره‌ی تازه‌ی پژوهش‌نامه، با خوانندگان و اندیشمندان گرانمایه سخن بگوییم. باید اعتراف کنیم که هرگز فکر نمی‌کردیم شماره‌ی پیشین فصلنامه و مقاله‌های پربار آن تا این حد مورد استقبال و تحسین بی‌نظیر شما استادان عزیز و متخصصان گران‌قدر آموزشکاوای زبان فارسی دانشگاه‌های کشور و نیز دست‌اندرکاران محترم حوزه‌های آموزش و گسترش زبان فارسی قرار گیرد. این همه، از لطف و فضل بیکران خداوند متان است و بس.

سخن سردبیر را در این شماره با بیان این نکته پی می‌گیریم که در طی سال‌های اخیر، اگر با افت تحصیلی دانش‌آموزان مدارس در برخی مناطق غیرفارسی‌زبان داخل کشور روبه‌رو گشته‌ایم یا شاهد حرکاتی برای تضعیف زبان فارسی در این مناطق بوده‌ایم یا اگر از شمار کرسی‌های آموزش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های دیگر کشورها به شدت کاسته شده، بدان دلیل است که تا کنون به آموزش زبان به‌عنوان یک دانش میان‌رشته‌ای جوان، نوپیا و مستقل نگریسته نشده است؛ گسترش زبان فارسی و گسترش ادبیات فاخر آن یکسان در نظر گرفته شده است؛ مرزهای علم زبان‌شناسی کاربردی و دانش آموزشکاوای زبان مشخص نگردیده و حوزه‌های تخصصی و کاری آن‌ها تفکیک نشده است؛ در زمینه‌ی دانش آموزشکاوای زبان فارسی نیز میان سه حوزه‌ی مجزای آموزش این زبان به‌عنوان زبان اول، زبان دوم و زبان خارجی تمایزی در نظر گرفته نشده است؛ با کتاب‌های فارسی دوره‌ی دبستان، که تنها مهارت‌های خوانداری و نوشتاری را به کودکان فارسی‌زبان (در بافت زبان اول) تعلیم می‌دهند، به آموزش دانش‌آموزان روستایی (در محیط زبان دوم) در مدارس مناطق غیر فارسی‌زبان پرداخته می‌شود و گاه،

همان کتاب‌ها برای تدریس به بزرگسالان غیرفارسی‌زبان (در بافت زبان خارجی)، به خارج از کشور ارسال می‌گردند.

از این‌رو، آرزوی نهایی دست‌اندرکاران این این پژوهش‌نامه آن است که در چنین فضایی، راهکارهایی اندیشیده شود که به امر آموزش زبان فارسی به عنوان یک علم نگریسته شود. هم‌اکنون دلسوزان حقیقی به این نتیجه رسیده‌اند که با همان دیدگاه‌های غیرتخصصی و عملکرد نامطلوب گذشته در حوزه‌ی آموزش زبان فارسی، عملاً نمی‌توان به گسترش علمی و افزایش قدرت و توانمندی این زبان در سراسر جهان پرداخت و این فرموده‌ی مقام معظم رهبری را محقق نمود که "باید برای رواج زبان فارسی در دنیا و گسترش جغرافیایی آن تلاش کنیم تا این زبان در موضع قدرت قرار گیرد." اعتقاد ما بر این است که با آگاهی و درک عمیق اهمیت زبان فارسی و توسعه‌ی افق‌های دید و نگرش‌ها و نیز به‌کارگیری روش‌های نوین در زمینه‌ی آموزش زبان، می‌توان هدفی را که مقام معظم رهبری برای ترویج زبان فارسی ترسیم کرده‌اند، با جدیت، پیگیری و اجرایی کرد. شاید در این راستا، بیشترین نقش را دستگاه‌هایی همچون بنیاد سعدی، شورای عالی انقلاب فرهنگی، صدا و سیما، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات اسلامی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و بنیاد ایران‌شناسی داشته باشند. اگر این دستگاه‌ها و سازمان‌ها بخواهند واقعا در مسیر تحکیم جایگاه زبان فارسی در داخل کشور و گسترش مرزهای آن در خارج از ایران گام بردارند، باید همچون کشورهای پیشرو در این زمینه، تلاش و مساعدت نمایند تا حوزه‌ی فعالیت دانش آموزشکاو زبان از سایر علوم انسانی تفکیک شود. همچنین، بایسته است مراکز و گروه‌های علمی و تخصصی در زیرشاخه‌های علم آموزشکاو زبان فارسی به منظور انجام پژوهش‌های بنیادین ایجاد گردد و رشته‌ی آموزشکاو زبان فارسی نیز با سه گرایش زبان اول، زبان دوم و زبان خارجی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری راه‌اندازی شود. دانش نوپای آموزشکاو زبان فارسی، خواه‌ناخواه

راه خویش را در کشور عزیزمان باز خواهد کرد، پس بهتر آن که با برنامه‌ریزی و حرکت همه‌ی مسئولان و دلسوزان، شاهد اقدامات و پیشرفت‌های گسترده‌تر و سریع‌تر در همه‌ی زمینه‌های یاد شده باشیم.

در این‌جا بر خود لازم می‌دانیم از مساعی و راهنمایی‌های ارزشمند کارشناسان اجرایی و علمی اداره‌ی کل محترم دفتر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از جمله سرکار خانم فریبا ولی‌زاده و سرکار خانم دکتر فریده حقیقین به پاس راهنمایی‌های ارزشمندشان در جهت بهبود سطح کیفی پژوهش‌نامه سپاسگزاری نماییم. همچنین، مراتب قدردانی و سپاس خود را از همکاران ارجمندمان در مرکز آموزش زبان فارسی از جمله آقایان دکتر بهادر صادقی، رضا صابری فرد، علی محمدی نیک و محمد درویش احد و سرکار خانم زهرا سادات حسینی اعلام داریم. از کارشناس محترم نشریه، سرکار خانم زهرا اکبرشاهی که برای چاپ و انتشار بهنگام پژوهش‌نامه تلاشی شایسته دارند، قدردانی می‌نماییم.

در پایان، خاطرنشان می‌کنیم اگرچه در این مدت کوتاه، روند دریافت مقالات پرمایه‌ی پژوهشگران و اندیشمندان فرهیخته، با رشدی چشمگیر روبه‌رو بوده، دوام حضور این پژوهش‌نامه به‌عنوان نخستین فصلنامه‌ی علمی- پژوهشی در این حوزه، بدون مشارکت فزاینده‌ی شما و ارسال مقالات ارزنده‌ی میدانی و علمی امکان‌پذیر نیست.

امیررضا و کیلی فرد- آموزشکاو زبان فارسی و سردبیر پژوهش‌نامه